

ACC. N.R. M. 6868 : 1.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge..... Adress: Lund
Socken: Hjårsås..... Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938..... Född år i

1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning.

Ardegang. Glosoen.....	sid. 2
Vatten förvandlas till vin midsommarnatten.....	" 3
Drömman om sin tillkommande midsommarsnatten.....	" 4
Offra i källor.....	" 5
Villappaskottet. Skjuta över den som hade värk.....	" 6
Lapplänningarna. Hur braxen försvann vid Gyvik.....	" 7
En av lappfolket förutsäger att unghäst rives av gråben.....	" 8
Lappkäring skaffar bort sorkar.....	" 9
Makt att stanna skogseld.....	" 11
Fördriva råttor.....	" 12
1 maj. Bystämman. Majgille.....	" 13
Samlingsplats i byn.....	" 14
Kreaturen släppas på bete.....	" 14

/Meddelaren är i 75-80 årsåldern./

ACC. N:R.

M. 6868 : 2.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: M. Lennermark

Härad: Ö. Göinge

Adress: Lund

Socken: Hjårsås

Berättat av: Per Sonesson

Uppteckningsår: 1938

Född år i

2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVArdegang. Glosen.

De som skulle gå ardegang skulle gå motsols runt tre kyrkor och titta i nyckelhålet. Det berättades, att de sedan skulle få se allt, som skulle ske det kommande året.

Men de måste akta sig, så att inte glosen sprang mellan benen på dem. Den som gick ardegang kunde nämligen möta glosen. Hon skulle väl likna ett sokräk, antar jag.

L. U. F. 31H. G. 13

ACC. N:R.

M. 6868:3

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjårsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

Vatten förvandlas till vin midsommarnatten.

Vid midnattstid midsommarnatten förvandlas vaþtnet i källorna till vin, trodde man förr.

Det var en gumma i Dönaberga, som hade ont i tänderna, som satt vid en källa en midsommarnatt med vatten i mun, för att bota det onda.

3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R.

M. 6868:4

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjarsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—

Drömman om sin tillkommande midsommarsnatten.

Man skulle plocka 9 örter, av tre slag, 3 av varje sort, och ha under huvudet midsommarsnatten, så skulle man drömma om den man skulle bli gift med.

ACC. N:R.

M 6868:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjärsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

Offra i källor.

Det var brukligt, att man skulle kasta pengar i källor
för att bota sjukdomar.

Vid Lunnom var en sådan källa, S:t Hans killa.

5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H. G. 1.

ACC. N:R.

M. 6868:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjårsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

Villappaskottet. Skjuta över den som hade värk.

Villappaskottet var värk i ryggen, benen eller så där. Det skulle man skjuta bort. Den som hade värken skulle bäras ut och ligga på en jordfast sten. Tre skott skulle skjutas över den sjuka. Man fick inte skjuta åt norr, och man fick inte säga något. Det skulle vara tyst som i graven, tills skottet smällt.

För en 50 år sedan var det en gubbe, Jöns Håkansson, som sköt över en baptist. Om det berodde på det, vet jag inte, men bra blev han i alla fall. Bonden, som hade haft värken, hette Nils Persson, och han skaffade en guldpeng och gav åt Jöns Håkansson.

ACC. N:R.

No. 6868: 7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjårsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lapplänningarna. Hur braxen försvann vid Gyvik.

För hundra år sen gick lapplänningarna omkring här och skulle bota folk och kreatur. De var stygga många gånger.

Vid Gyvik hade de fångat brax vid leken. Då kom en lappkärning och tiggde brax, men hon fick ingenting. Då tog hon upp en sten och kastade i vattnet och sa:

"Så länge den stenen ligger där, ska det inte bli nån brax."

Så har det berättats. I den viken finns heller ingen brax.

ACC. N:R.

M. 6868:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjärsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En av lappfolket förutsäger, att unghäst rives av vargen.

Det talades om ett ställe, dit det kom en gumma eller gubbe av lappfolket. Det skulle ha varit för en 75 år sen har jag hört.

"Jag ska gå ut och höra, vad gråben säger", sa lapplänningen. Man skulle inte säga varg, utan tasse eller gråben.

"Jag ska riva en unghäst", hade gråben sagt.

De gav sig rackarn på att det skulle bli lögn. Men dagen därpå slet hästen och blev ihjälreven.

M.6868:10

utanför trädgården. Farfar sa:

"Jag tror syrkafan välter stängslet."

Men från den dagen var de fria från syrka.

ACC. N:R.

M. 6868 : 11.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: M. Lennermark.....
Härad: Ö. Göinge..... Adress: Lund.....
Socken: Hjärsås..... Berättat av: Per Sonesson.....
Uppteckningsår: 1938..... Född år i

11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVMakt att stanna skogseld.

Det var skogseld i Ignarp en gång. Man arbetade sig svett för att hejda den. Då kom det en gubbe, Nils Olsson, en av de siste, som skåt över värk, och sa:

"A, ni behöver inte ha så brått. Elden går inte längre härefter."

Han läste en liten bön, så det var inte trolldom. Och jag hade så gärna fått skrivit av bönen, och jag ångrar nu, att jag inte gjorde det.

ACC. N:R.

M 6868:12

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjårsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—Fördriva råttor.

Det var auktion på en gammal nämndeman, Nils Håkansson. Vi satt och talte. Det var en man, som hade en liten butik eller handelsaffär. Han begynte svärja på råttorna han hade där. Det var så förskräckligt med råttor. De fördärvade tygerna. En gång hade de fördärvat en hel packe nya tyger. Då var det en gubbe med lång rock till anklarna, som stödde sig på en snärta med bekad rev av lingarn lika lång som käppen. Det skulle också vara bra med hästtagel till rev, men lingarna var vanligt förr. I yttersta änden på reven var det klutor.

"Är råttorna stygga?" sa han.

"Ja, de fördärvar allt. -

"Ni ska inte bli rädda om söndag morgon, men då ska ni få se råttor." - Vad han sen gjorde, när det blev lugnt och tyst på kvällen, vet jag inte. Men i alla fall råttorna drog iväg, och efter den dagen var de av med dem. Naturligtvis hade gubben fått sig några supar. Det var så vanligt förr.

ACC. N.R.

M 6868:13

13.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Landskap: Skåne Upptecknat av: M. Lennermark
Härad: Ö. Göinge Adress: Lund
Socken: Hjärsås Berättat av: Per Sonesson
Uppteckningsår: 1938 Född år i

Uppteckningen rör

1 maj. Bystämman. Majgille.

1 maj hölls majstämma. Byns gubbar samlades och resonnerade om litet av varje och det beslutades om en del saker. Därefter hölls gille.

Byastämman och majgille hålles ännu. Det går på kringgång. I år är det samling hos Karl Malm, nr 11. Från Malm går det till Per Nilsson o.s.v.

För 5,6 år sedan, kanske 10, begynte fruntimren vara med.

Det var inte så fint med gillena förr. Spettkaka och bakelser var det inte fråga om. Fläsk, smör, brännvin och konjak var viktigast.

För att sammankalla stämman användes förr byahornet. Han som tutade stod på gatan i Hjärsås, och alla som skulle samlas hörde det. När jag bodde i Fjäreboda hörde jag hornet dit. De brukade blåsa vid tretiden, när de skulle begynna samlas.

En byalåda finns, där byhandlingarna förvaras.

Eldsläckningsredskapens vård hade bystämman om hand.

Inkomsterna var inte stora. Det var förr arrenden för allmänningar, sandtag, lertag. De ha sålts nu. Prästgårdsarrendet, 25:- kronor är det enda som är kvar nu.

När vattendammeniordningställdes 1936 togs medel därtill ur bykassan.

Förr skulle skorstenarna ses över en gång i månaden. Det var åldermannen och hans dräng (den som stod i tur nästa gång att bli ålderman) som utförde synen. Den som inte hade sotat fick böta, 12 skilling, vilket betalades till åldermannen eller vid bystämman.

Samlingsplats i byn.

Den vanligaste samlingsplatsen strax jag minns var Hjärta-backen. Även Vårestorpa kulle förekom.

Kreturen^a släppas.

Kreaturen släpptes på bete den 1 juni. Vägen de skulle gå kallades strädet och var hägnad på bägge sidor, vanligtvis stengärdesgårdar.

Vångarna nyttjas numera till åker.